

Sisällys

Esipuhe	9
---------------	---

Yhtäläiset mahdollisuudet toimia, kasvaa ja oppia

1

Outi Ylitapio-Mäntylä

Sukupuolittuneet käytännöt varhaiskasvatuksessa	15
Haastava sukupuoli.....	16
Kasvattajana moni-ilmiöisessä arjessa	18
Biologinen ja sosiaalinen sukupuoli	20
Yhteisöjen luomat sukupuolittuneet järjestykset	23
Sukupuolineutraalisuus ja sukupuolisensitiivisyys	25
Tasa-arvokasvatus.....	26

Maarit Huuska ja Marita Karvinen

Persoona on aina enemmän kuin sukupuoli.....	31
Kauimpana sukupuolinormeista olevien lasten kohtaaminen.....	33
Sukupuolen moninaisuus lapsilla	35
Sukupuolen epäselvyys ja ristiriitatilanteet.....	40
Intersukupuolinen ja sukupuoliristiriitaa kokeva lapsi päiväkodissa.....	44
Sukupuolen moninaisuudesta keskusteleminen lasten kanssa.....	47

Outi Ylitapio-Mäntylä

Tasa-arvo ja sukupuoli varhaiskasvatuksen opetus- ja toimintasuunnitelmissa	55
Suunnitelmat toiminnan suunnannäyttäjinä	56
Yhteistä kasvatustyötä erilaisten perheiden kanssa	60
Suunnitelmat tasa-arvokasvatuksen työvälineinä	62

Outi Ylitapio-Mäntylä

Leikillä ja toiminnalla ei ole sukupuolta	71
Hämmentyneet aikuiset ja luovat lapset.....	73
Hiljaiset ja äänekkäät leikit.....	77
Toisin valitut lelut ja leikit	79
Musiikkia, loruja ja satuja	82
Tunteita itkusta rakkauteen	85

Outi Ylitapio-Mäntylä

Hoivan ja vastuun jakautuminen päiväkodissa ja kotona	91
Sukupuolen mukaiset työnjaot.....	92
Naisvaltainen hoiva.....	95
Kotihommat ja huoltotyöt	97

Tiina Teräs

Kasvattajan puhe sukupuolittavana käytäntönä	103
Kehuminen kasvatusvuorovaikutuksessa	104
Pojille ja tytöille annettujen kehujen erilaiset kohteet.....	106
Kehujen kielelliset rakenteet sukupuolen näkökulmasta	113
Sukupuolittuneet nimitykset kasvattajan puheessa	115
Puhe välittää odotukset ja vaatimukset.....	117

Sara Sundell ja Paula Forsblom-Sinisalo

Haasta normit – laajenna lapsen mahdollisuuksia	125
Kestävän muutostyön käynnistäminen	125
Tarkastelussa aikuisten ja lasten kohtaamiset	127
Lapset kohdattava yksilöinä	131
Tasa-arvo on prosessi.....	133
Kokemuksia tasa-arvotyöstä Kastanjenin päiväkodissa Turussa	134

Milla Paumo

Totuttujen toimintamallien tiedostaminen.....	141
Sukupuolisensitiivisen pedagogiikan historiaa Pohjoismaissa	142
Hanke päiväkotien tasa-arvotilanteen selvittämiseksi	145
Videointi avaa silmät	146
Päiväkodin äänimaailma	149
Kosketuksesta kohdistettuun puheeseen	151
Stereotyyppiset satuhahmot	153
Oivaltamisen ilo.....	155

Minna Rossi-Salow

Tasa-arvoinen kasvatuskumppanuus ja vertaistuki.....	159
Äidit perheen arjen huolehtijoina	160
Kasvatuskumppanuus äidin ja isän kanssa	162
Kasvatuskumppanuuden syventäminen vertaistukiryhmien avulla.....	166
Yhteistyön malli välittyy lapsille	169

Outi Ylitapio-Mäntylä

Sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatuspedagogiikka	177
Kokemuksen huomioiminen opetus- ja kasvatustilanteissa	178
Tiedon tuottaminen ja vallan jakaminen	180
Miten huomioida tytöt ja pojat arjessa?	182
Piilossa olevat käytännöt näkyviin	185

Outi Ylitapio-Mäntylä

Suunnittelu tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen pohjana	189
Lapset suunnittelijoina – aikuiset oppijoina	190
Vastakkainasettelusta ja syylistämispuheesta tasavertaisuuteen	191
Päiväkoteihin toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma	192

Kirjoittajat	199
---------------------------	-----